

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Управління інноваційним розвитком»
для студентів спеціальності
D7 «Торгівля»
другого (магістерського) рівня усіх форм навчання

Харків
НТУ «ХПІ»
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Управління інноваційним розвитком»
для студентів спеціальності D7 «Торгівля»
другого (магістерського) рівня усіх форм навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 3 від 30.10.2025 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2025

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Управління інноваційним розвитком» для студентів спеціальності D7 «Торгівля» другого (магістерського) рівня усіх форм навчання / уклад. О. Б. Білоцерківський. – Харків : НТУ «ХП», 2025. – 16 с.

Укладач О. Б. Білоцерківський

Рецензент І. І. Соснов

Кафедра підприємництва, торгівлі і логістики

ВСТУП

Зростання ролі окремих суб'єктів господарської діяльності, необхідність їх цілеспрямованої взаємодії один з одним і зовнішнім середовищем у межах, окреслених методами державного і регіонального регулювання, ставить проблему формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком.

Дисципліна «Управління інноваційним розвитком» вивчає ринково орієнтовані пріоритети соціально-економічного розвитку суспільства на основі динамічного приведення у відповідність внутрішніх і зовнішніх (які генеруються ринковим середовищем) можливостей розвитку суб'єктів господарювання шляхом постійного пошуку і реалізації нових способів і сфер використання їхнього потенціалу. Тому завданням цієї дисципліни є формування у студентів навичок і знань, які необхідні для прийняття економічно обґрунтованих рішень з питань управління проектами інноваційного розвитку (розвитку на основі інновацій).

Ці методичні вказівки призначено для виконання та оформлення контрольної роботи із дисципліни «Управління інноваційним розвитком» для студентів спеціальності D7 «Торгівля» другого (магістерського) рівня усіх форм навчання. Контрольна робота містить дві завдання на теми: «Розвиток залізничного транспорту України», «Порівняльний аналіз України та іншої країни світу в розрізі індексу вимірювання рівня інноваційного розвитку країни» відповідно, які виконуються студентами за індивідуальними варіантами. В основі вибору варіанту контрольної роботи лежить номер прізвища

студента за списком у журналі групи. В окремих випадках може вибиратися інший варіант за узгодженням із викладачем.

Контрольна робота (КР) виконується на аркушах паперу формату А4 комп'ютерним друком. На титульному аркуші вказується назва міністерства, вузу, інституту, кафедри та контрольної роботи, а також прізвище, ім'я та по-батькові студента, дані про керівника роботи, № залікової книжки, шифр академічної групи, дата виконання завдання (див. Додаток 1).

Всі сторінки КР нумеруються. На початку тексту наводиться Зміст із номерами сторінок кожного розділу (див. Додаток 2). Наявність вступу, висновків і додатків є необов'язковою. Перед виконанням завдання потрібно надати його умову. Наприкінці КР обов'язково надається Список джерел інформації. У разі використання всесвітньої інформаційної мережі необхідно надати посилання на джерело в Internet.

КР захищається студентами денної та заочної форми навчання на заліковому тижні. Це видання не може замінити підручники з управління інноваційним розвитком, оскільки тут теоретичні основи викладено у стислому вигляді, подано тільки ті відомості, які необхідні безпосередньо для виконання завдань. Як підручники можна рекомендувати [1–4].

ЗАВДАННЯ 1. РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, який забезпечує майже 82 % вантажних і 36 % пасажирських перевезень, що здійснюються всіма видами транспорту. Експлуатаційна мережа залізниць України складає майже 19,8 тис. км (без урахування окупованих територій, мережа яких на сьогодні не експлуатується), з яких понад 47,2 % електрифіковано. За обсягами вантажних перевезень залізниці України займають четверте місце на Євразійському континенті, поступаючись лише залізницям Китаю, Росії та Індії. Вантажонапруженість українських залізниць (річний обсяг перевезень на 1 км) в 3–5 разів перевищує відповідний показник розвинених європейських країн. Важливість залізничного транспорту в системі транспортних комунікацій України посилюється і тим, що через територію держави пролягають основні транспортні трансєвропейські коридори: Схід – Захід, Балтика – Чорне море. Українські залізниці безпосередньо межують і взаємодіють із залізницями Росії, Білорусі, Молдови, Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини й забезпечують роботу із сорока міжнародними залізничними переходами, а також обслуговують 18 українських морських портів Чорноморсько-Азовського басейну. Територією України проходять 3 залізничних транспортних коридори – № 3, 5, 9. Через українські порти Ізмаїл і Рені здійснюється взаємодія з панєвропейським коридором № 7, який проходить річкою Дунай. Сьогодні довжина національної мережі залізничних транзитних коридорів в Україні складає 3162 км. Це головним чином двоколіїні електрифіковані, обладнані автоблокуванням магістралі, що характеризуються високим рівнем використання технічних засобів. Окрім того, розвиваються перевезення по міжнародному транспортному коридору ТРАСЕКА (Європа – Кавказ – Азія).

Найбільшим підприємством галузі є Укрзалізниця (Акціонерне товариство «Українська залізниця»), яка здійснює централізоване управління процесом перевезень у внутрішньому й міждержавному сполученнях і регулює виробничо-господарську діяльність залізниць. До сфери Укрзалізниці входять Донецька, Львівська, Одеська, Південна, Південно-Західна та Придніпровська залізниці, а також інші підприємства та організації єдиного

виробничо-технологічного комплексу, що забезпечують перевезення вантажів і пасажирів.

Інвентарний парк пасажирських вагонів основних перевезень становить 4,3 тис. од., у тому числі робочий парк – 3,1 тис. вагонів. Також у наявності швидкісні електропоїзди «*Hyundai*» – 10 од.; швидкісні електропоїзди «Тарпан» – 2 од.; міжрегіональні поїзди локомотивної тяги – 2 од. (по 5 пасажирських вагонів).

Загальний парк вантажних вагонів становить 83,5 тис. од. Із наявного парку вантажних вагонів робочий парк складає 57,7 тис. од. вагонів (без урахування вагонів на окупованій РФ території).

Інвентарний парк локомотивів становить 3589 од., у тому числі: електровозів – 1628 од.; тепловозів – 1961 од.

Залізниці України до останнього часу забезпечували потреби економіки та населення у перевезеннях. Досягалось це, передусім, завдяки надлишку технічних потужностей, створених за часів СРСР за рахунок централізованого бюджетного фінансування. За останні більш ніж 25 років капіталовкладення в оновлення основних засобів відбувались виключно завдяки власним коштам залізниць, які не дають змогу забезпечити навіть нормальне відтворення основних засобів, особливо їхньої активної частини – рухомого складу. На сьогодні технічний ресурс залізниць практично вичерпано. Існує загроза незабезпечення залізничним транспортом у подальшому потреб економіки України у перевезеннях.

У період 1992–2019 рр. темпи зростання цін на споживану продукцію перевищували зростання тарифів на перевезення, що не давало можливість оновлювати рухомий склад та інфраструктуру за рахунок власних коштів залізниць. Передбачені Законом України «Про залізничний транспорт» (постанова Верховної Ради України № 274/96-ВР від 04.07.96 р.) кошти з бюджету на будівництво і модернізацію магістральних ліній і придбання рухомого складу для пасажирських перевезень не виділялись. Практично не виділялись кошти з місцевих бюджетів на придбання електро- та дизель-поїздів для перевезень пасажирів у приміському сполученні, збитки від соціально-необхідних приміських пасажирських перевезень повністю не відшкодовувались.

Значна частина залізничних колій і залізничних терміналів не відповідає європейським стандартам. Якщо розглядати пасажирські перевезення, то проблемою є відсутність належного рівня сервісу на залізничних вокзалах та в самих поїздах, поганий санітарний стан вагонів, відсутність розваг протягом тривалої дороги (відеозал, дитячі вагони). Все це робить подорож залізницею малоприємною для пасажирів. Щодо вантажоперевезень, то тут проблемою є неефективні схеми навантаження та розвантаження потягів, занепад гілок, що рідко використовуються. Є ділянки залізниці, де швидкість пересування потягів становить 160 км/год. Але середня швидкість пересування становить 20 км/год. Причинами цього є низький ступінь електрифікованості шляхів; великий відсоток двоколієних шляхів, що робить вимушеними довгі стояння на станціях і пропускання більш термінових потягів; часом причиною є незахищеність колій від впливу природних катаклізмів. Від Радянського Союзу Україні у спадок серед всього іншого залишилась система залізничних колій, ширина яких не відповідає ширині європейських. Це наносить відчутний удар по транзитним перевезенням, оскільки на кордоні вагони потрібно або перевантажувати, або міняти колеса. Це створює додаткові труднощі та затримку в часі.

Пропускна спроможність окремих дільниць і напрямків залізниць знаходиться на критичній межі. З метою ліквідації «вузьких місць» на мережі залізниць України, покращення техніко-експлуатаційних можливостей об'єктів інфраструктури необхідно провести їхнє технічне переоснащення та модернізацію. Через катастрофічну зношеність рухомого складу, невідповідність між придбанням і списанням вантажних вагонів та локомотивів існує загроза незабезпечення потреб промислових сфер економіки у перевезеннях вантажів, з відповідними витратами для держбюджету, зниженням показників економічного розвитку країни. Майже вичерпано резерви провізних спроможностей через граничну зношеність і низьку продуктивність пасажирського рухомого складу. Неприйняття дієвих заходів щодо оновлення пасажирського рухомого складу призведе до неможливості виконання пасажирських перевезень у повному обсязі та, як наслідок, зниження мобільності населення.

Основні проблеми, що потребують вирішення:

1. підвищення пропускнуої спроможності мережі залізниць України;
2. оновлення та модернізація основних фондів;
3. технічне та технологічне відставання українських залізниць від залізниць європейських країн;
4. недостатність власних джерел для оновлення основних фондів, відсутність державної підтримки інноваційного розвитку залізничної галузі та низький рівень інвестиційної привабливості у частині залучення інвестицій, що обумовлює граничний фізичний знос і невідповідність технічного оснащення залізниць сучасним вимогам;
5. недостатній рівень конкуренції на ринку надання транспортних послуг і невідповідність європейським вимогам доступу до ринку транспортних послуг;
6. необхідність реформування ПАТ «Укрзалізниця», забезпечення прозорості її діяльності через формування вертикально-інтегрованої системи управління компанією, побудови її діяльності відповідно до принципів, закладених у директивах ЄС;
7. виконання залізницями державних і соціальних функцій (перевезення пільгових категорій пасажирів, утримання малодіяльних збиткових ліній) у поєднанні із регульованими Урядом низькими тарифами на перевезення пасажирів і відсутністю дієвого механізму компенсації збитків від надання суспільно значущих послуг суттєво обмежує можливості техніко-технологічної модернізації залізничного транспорту, призводить до перехресного фінансування збиткових пасажирських перевезень за рахунок вантажних, що суперечить вимогам директив ЄС.

Запитання до завдання:

1. Використовуючи одну чи декілька сучасних концепцій інноваційного розвитку і, ґрунтуючись на основних положеннях цих концепцій, запропонуйте власні інноваційні рішення для покращення наявного становища залізничного транспорту України.
2. Використовуючи модель інноваційного розвитку країни

відповідно до інноваційного потенціалу, опишіть план дій для вдосконалення діяльності залізничного транспорту України.

3. Зробити загальний висновок про важливість, необхідність і можливість впровадження сучасних концепцій інноваційного розвитку в досліджуваній сфері економіки.

Методичні вказівки щодо написання індивідуального завдання:

- Загальний розмір завдання 1, без додатків, має складати 7–8 с.
- Основні розділи дослідження доцільно починати щоразу з нової сторінки.

ЗАВДАННЯ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНИ ТА ІНШОЇ КРАЇНИ СВІТУ В РОЗРІЗІ ІНДЕКСУ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Методичні вказівки щодо написання індивідуального завдання:

- Номер варіанту завдання (тобто індекс вимірювання рівня інноваційного розвитку країни у переліку з табл. 2.1 та зарубіжну країну для порівняння з Україною у переліку з табл. 2.2) визначається відповідно до порядкового номеру прізвища студента у списку академічної групи.

- Структура:

1. Основна частина:

- 1.1. Стислий виклад методики обчислення обраного індексу. Основні критерії, елементи, які входять в індекс.

- 1.2. Порівняльний аналіз України та іншої країни світу в розрізі обраного індексу, визначення місця України та іншої країни в рейтингах за роками, аналіз тенденцій розвитку.

- 1.3. Висновки із обґрунтуванням отриманих результатів дослідження (рекомендації щодо вдосконалення, пропозиції та обґрунтування доцільності рішення).

Таблиця 2.1 – Перелік індексів вимірювання рівня інноваційного розвитку країни

Варіанти	Автор	Індекс
1, 12	Міжнародний Інститут Управління Розвитком (<i>IMD</i>)	Індекс глобальної конкурентоздатності (<i>IMD World Competitiveness Ranking</i>)
2, 13	Світовий банк (<i>World Bank</i>)	Індекс економіки знань (<i>Knowledge Economy Index, Knowledge Assessment Methodology, KAM</i>)
3, 14	Світовий банк (<i>World Bank</i>)	Рейтинг країн за легкістю ведення бізнесу (<i>Doing Business</i>)
4, 15	Світовий банк (<i>World Bank</i>)	Індекс знань (<i>The Knowledge Index, KI</i>)
5, 16	Міжнародна бізнес-школа <i>INSEAD, World Business</i>	Глобальний індекс інновацій (<i>Global Innovation Index, GII</i>)
6, 17	Всесвітня організація інтелектуальної власності (<i>WIPO</i>)	Рейтинг патентної активності країн світу (<i>World Intellectual Property Indicators</i>)
7, 18	Всесвітній економічний форум (<i>World Economic Forum, WEF</i>)	Індекс глобальної конкурентоспроможності (<i>Global Competitiveness Index, GCI</i>)
8, 19	Компанія <i>BCG (Boston Consulting Group)</i>	Глобальний інноваційний індекс (<i>The Global Innovation Index, GII</i>)
9, 20	Компанія <i>BCG (Boston Consulting Group)</i>	Міжнародний інноваційний індекс (<i>The International Innovation Index</i>)
10, 21	Відповідно до Програми розвитку ООН	Індекс розвитку людського потенціалу (<i>Human Development Index, HDI</i>)
11, 22	Група <i>Bloomberg's</i>	Глобальний інноваційний індекс (<i>Bloomberg's Global Innovation Index, GII</i>)

Таблиця 2.2 – Перелік зарубіжних країн для порівняння з Україною

Варіант	Зарубіжна країна	Варіант	Зарубіжна країна
1	Австрія	14	Фінляндія
2	Бельгія	15	Франція
3	Великобританія	16	Швейцарія
4	Японія	17	Швеція
5	Китай	18	Латвія
6	Голландія	19	Литва
7	Данія	20	Польща
8	Канада	21	Німеччина
9	Туреччина	22	Норвегія
10	Чехія	23	Італія
11	США	24	Іспанія
12	Гонконг	25	ОАЕ
13	Ірландія	26	Індія

- Загальний розмір завдання 2, без додатків, має складати не більше 10–15 с.
- Основні розділи дослідження доцільно починати щоразу з нової сторінки.
- Факти мають бути підкріплені посиланням на джерело.
- Текст повинен бути зрозумілий, наукові терміни, вирази, які використовуються у роботі, доцільно розтлумачувати або замінювати дефініціями, які покращать сприйняття широкою аудиторією.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Приклад оформлення титульного аркушу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра підприємництва, торгівлі і логістики

Контрольна робота

з дисципліни «Управління інноваційним розвитком»

Варіант _____

Виконав (-ла) студент (-ка)

5 курсу групи БЕМ-М2925

Прізвище, ім'я, по батькові

Перевірив: доцент, к.т.н.

Олександр БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ

Харків 2025

Додаток 2. Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП

1 Розвиток залізничного транспорту України

1.1 Пропозиції щодо покращення наявного становища залізничного транспорту України

1.2 Розробка плану дій для вдосконалення діяльності залізничного транспорту України

1.3 Висновки за розділом 1

2 Порівняльний аналіз України та іншої країни світу в розрізі індексу вимірювання рівня інноваційного розвитку країни

2.1 Стислий виклад методики обчислення обраного індексу. Основні критерії, елементи, які входять в індекс

2.2 Порівняльний аналіз України та іншої країни світу в розрізі обраного індексу, визначення місця України та іншої країни у рейтингах за роками, аналіз тенденцій розвитку

2.3 Висновки за розділом 2

ВИСНОВКИ

ДОДАТКИ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Юринець З. В., Гнилянська Л. Й., Юринець Р. В. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2021. 132 с.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. Київ : Університетська книга, 2023. 336.
3. Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем : колективна наукова монографія / за ред. Н. В. Касьянкової. Київ : Ліра-К, 2019. 232 с.
4. Безгін К. С., Клименко Ю. М. Управління інноваціями : навч. посіб. Вінниця : ДонНУ, 2017. 207 с.
5. Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Управління інноваційним розвитком» : для студ. спец. 076 «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня вищої освіти усіх форм навчання / уклад. Білоцерківський О. Б. Харків : НТУ «ХП», 2025. 112 с.
6. Білоцерківський О. Б. Диджиталізація економіки України та її оцінювання в контексті інноваційного розвитку. *Вісник Національного технічного університету «ХП» (економічні науки)*. Харків, 2025. № 1. С. 118–123.
7. Білоцерківський О. Б. Диджиталізація, її оцінка та вплив на економіку України в контексті інноваційного розвитку. *Exploring AI and innovation across key sectors : monograph* / Ed. by Tetyana Nestorenko, Dominika Kalita. Katowice : Katowice Press, 2025. P. 167–183.
8. Білоцерківський О. Б. Порівняння підходів до оцінки цифровізації країн та визначення місця України у світових рейтингах. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доп. 33-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2025, м. Харків, 14–17 травня 2025 р. Харків : НТУ «ХП», 2025. С. 863.
9. Білоцерківський О. Б., Іванко О. Є. Рейтинг України у Глобальному інноваційному індексі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доп. 33-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2025, м. Харків, 14–17 травня 2025 р. Харків : НТУ «ХП», 2025. С. 865.
10. Шапран Є. М., Сергієнко О. А., Білоцерківський О. Б. Аналіз рівня інвестиційної привабливості галузей регіонів України. *Вісник Національного технічного університету «ХП» (економічні науки)*. Харків, 2023. № 1. С. 107–111.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Завдання 1. Розвиток залізничного транспорту України.....	5
Завдання 2. Порівняльний аналіз України та іншої країни світу в розрізі індексу вимірювання рівня інноваційного розвитку країни.....	9
Додаток 1. Приклад оформлення титульного аркушу.....	12
Додаток 2. Приклад оформлення змісту.....	13
Список літератури.....	14

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Управління інноваційним розвитком»
для студентів спеціальності D7 «Торгівля»
другого (магістерського) рівня усіх форм навчання

Укладач БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ Олександр Борисович

Відповідальна за випуск проф. Мащенко М.А.
Роботу до видання рекомендувала доц. Лінькова О. Ю.

В авторській редакції

План 2025 р., поз. 765

Підп. до друку 11.11.25 р.

Гарнітура Times New Roman. Обсяг 0,73

Видавничий центр НТУ «ХП»,
вул. Кирпичова, 2, м. Харків, 61002

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.

Електронна версія